

Siatkowski, Janusz

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : (kadencja 1992-1994) : Wspomnienia pośmiertne : Jan Safarewicz (1904-1992)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 55, 31-33

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

trudne problemy współzycia obu narodów. Bolało Go też zło, które widział w Polsce, w swojej ojczyźnie z wyboru. W wykładzie tym, na który się wreszcie zgodził, ujawniły się zdumionym słuchaczom nie tylko niezwykła erudycja profesora, znajomość historii języków, narodów i kultur, ale i żarliwe przejęcie się tymi problemami - można było się domyśleć, że były to sprawy dla Niego nieobojętne.

Odszedł prawie nagle, po krótkiej chorobie. I wtedy dopiero pojęliśmy w pełni, kim był Adam Weinsberg w naszym środowisku.

Jadwiga Sambor

JAN SAFAREWICZ (1904-1992)

Jan Safarewicz urodził się 9 II 1904 r. w Dyneburgu na Łotwie. W 1908 r. rodzina Safarewiczów przeniosła się do Wilna. Po śmierci rodziców (w 1910 i 1914 r.) był na wychowaniu u stryja, Aleksandra Safarewicza. Szkołę średnią ukończył w Wilnie. Również w Wilnie studiował filologię klasyczną. Słuchał wykładów historyków literatury (Stanisław Pigoń - polonista, Stefan Srebrny - gre cysta, Marian Zdziechowski - rusycysta, Jan Oko - latynista) oraz językoznawców (Jan Otrębski i Olgierd Chomiński). Będąc studentem III roku został zastępcą asystenta, a w 1927 r. doktoryzował się w zakresie filologii klasycznej.

Po trzyletnim pobycie stypendialnym w Paryżu, będącym wtedy głównym ośrodkiem językoznawstwa nowożytnego (Antoni Meillet, Alfred Ernout, Józef Vendryes, Juliusz Marouzeau, Juliusz Bloch, Emil Benveniste), powrócił w 1930 r. do Wilna, gdzie otrzymał wykłady z historii języka łacińskiego i ze wstępu do językoznawstwa ogólnego. Habilitował się w 1932 r. na podstawie pracy o rotacyzmie w języku łacińskim.

Po śmierci Jana Rozwadowskiego w 1935 r. został powołany do Krakowa na katedrę indoeuropeistyki, którą objął na podstawie nominacji ministerialnej z ważnością od 1 stycznia 1937 roku.

W czasie okupacji pracował jako konduktor w tramwajach krakowskich, później udało mu się zmienić rodzaj pracy. Brał też udział w tajnym nauczaniu uniwersyteckim.

Po wojnie w 1945 r. powrócił na Uniwersytet Jagielloński, gdzie pracował aż do przejścia na emeryturę w 1974 roku. W 1959 został dyrektorem połączonych w Instytut Językoznawstwa katedr językoznawczych UJ. Po przejściu Kuryłowicza na emeryturę (1965) objął po nim Katedrę Językoznawstwa Ogólnego. Był też dziekanem Wydziału Filologicznego UJ.

Piastował wiele zaszczytnych funkcji w różnych ciałach naukowych, m.in. przewodniczącego Komitetu Językoznawstwa PAN, dwukrotnie przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, prezesa Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, w komisjach Oddziału Krakowskiego PAN. Był członkiem komitetów redakcyjnych wielu czasopism i wydawnictw, m.in. od 1969 r. przez wiele lat redaktorem „Języka Polskiego”, od 1976 r. aż do śmierci redaktorem rocznika „Acta Baltico-Slavica”, członkiem Komitetu Redakcyjnego Słownika staropolskiego i in. Był członkiem korespondentem PAU od 1945 r., a następnie PAN od 1958 r., członkiem rzeczywistym PAN od 1964 r. Na członka zwyczajnego TNW został wybrany w 1982 roku.

Dorobek naukowy Safarewicza dotyczy wielu dziedzin językoznawstwa: filologii łacińskiej i greckiej, gramatyki historycznej obu tych języków, porównawczej gramatyki indoeuropejskiej, sławistyki, polonistyki, a także językoznawstwa ogólnego. Jest autorem kilkunastu większych monografii i publikacji książkowych, zwłaszcza podręczników. Poza tym był mistrzem „małej formy” - artykułów dających dokładną analizę popartą pieczołowicie zebranymi faktami jakiegoś dostrzeżonego przez siebie ważnego problemu naukowego. Bardzo cenne są również jego recenzje stanowiące całe rozprawki wskazujące na problemy ogólniejsze związane z omawianymi pracami. Autorzy mogli być bardzo wdzięczni także za jego wnikliwie recenzje wydawnicze. Dobrą orientację w podstawowych kierunkach jego twórczości i metodzie badawczej daje tom zebranych artykułów

pt. *Studia językoznawcze* (1967), przetłumaczony też na język angielski (*Linguistic Studies*, 1974).

Dorobek naukowy Profesora (bibliografię prac i ich ocenę) przedstawiano przy okazji Jego jubileuszów, por. np. *Studia indoeuropejskie. Etudes indo-européennes, Ioanni Safarewicz septugenario...*, Wrocław 1974, S. Urbańczyk, *Jan Safarewicz (na siedemdziesiątą rocznicę urodzin)*, „Język Polski” LIV, 1974, s. 322-325, L. Bednarczuk, W. Smoczyński, *Badania profesora Jana Safarewicza nad językami bałtyckimi*, „Acta Baltico-Slavonica”, XIV, 1982, s. 15-40.

Obszerne omówienie życia i działalności naukowej daje ostatnio W. Smoczyński („Acta Baltico-Slavica”, t. XXI, 1992, s. I-XV).

Profesor Safarewicz był niesłychanie pracowity, punktualny, dokładny, sprawiedliwy, a przy tym nadzwyczaj skromny i bardzo życzliwy dla ludzi, co mogłem obserwować, zwłaszcza w latach 1972-1975, za prezesury Profesora w Komitecie Językoznawstwa PAN, jako sekretarz tego Komitetu.

Janusz Siatkowski

ZBIGNIEW RASZEWSKI (1925-1992)

7 sierpnia 1992 r., po kilkuletniej, heroicznej walce z nieuleczalną chorobą, zmarł w Warszawie Zbigniew Raszewski, najwybitniejszy polski